

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Kompetenza Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tal-1 ta' Lulju, 2020

Appell Inferjuri Numru: 342/2014 LM

Atlas Insurance PCC Limited (C 5601) kif surrogata fid-drittijiet tal-
assikurat tagħha Eros Trading
(l-appellata)

vs.

Customs and Freight Agency Limited (C 17457) f'isimha proprju u fil-
kwalità tagħha ta' agent tas-soċjetà estera Passalacqua e C s.r.l.
(l-appellanta)

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mis-soċjetà intimata **Customs and Freight Agency Limited (C 17475) f'isimha proprju u fil-kwalità tagħha ta' agent tas-soċjetà estera Passalacqua e C s.r.l.** [minn issa 'l quddiem "is-soċjetà

appellanta”] mis-sentenza mogħtija fil-11 ta’ Novembru, 2019, [minn issa ’l quddiem “is-sentenza appellata”], mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) [minn issa ’l quddiem “l-ewwel Qorti”], li permezz tagħha ddeciediet ir-rikors tas-soċjetà rikorrenti **Atlas Insurance PCC Limited** (C 5601) [minn issa ’l quddiem “is-soċjetà appellata”] kif ġej:

- “(a) Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha għajr l-eċċezzjoni numru sitta li qed tiġi milqugħa in parte;*
- (b) Tilqa’ t-talbiet tar-rikorrenti limitatament fis-sens illi tikkundanna lill-kumpannija Customs and Freight Agency Limited (C 17475) proprio sabiex tħallas lill-kumpannija rikorrenti s-somma ta’ tmint elef ħames mija disa’ u tmenin euro u sittin ċenteżmu (Eur 8,589.60) rappreżentanti danni li għamlet tajjeb għalihom bħala indennizz a favur tal-assikurata tagħha;*
- (ċ) Bl-imgħax fuq din is-somma dekoribbli mill-15 ta’ Ottubru 2014 bir-rata ta’ ħamsa fil-mija (5%) fis-sena ai termini tal-Article 27.1 tal-Konvenzjoni CMR;*
- (d) Fir-rigward tal-ispejjeż dawn għandhom jiġu ssopportjati kif ġej: 90% mill-intimata Customs and Freight Agency Limited proprio u 10% mir-rikorrenti.”*

Fatti

2. Il-fatti tal-appell odjern jirrigwardaw is-serq ta’ parti minn merkanzija li kienet ġiet fdata lis-soċjetà appellanta mis-soċjetà Eros Trading Limited [minn issa ’l quddiem “Eros”], l-assigurata tas-soċjetà appellata, sabiex tingarr permezz ta’ *container* minn Ħal Far hawn Malta, s’għand il-klijent tagħha f’Ruma, l-Italja, hekk kif din kienet inħattet u tħalliet fuq l-istess *trailer* fil-port ta’ Catania.

Mertu

3. Is-soċjetà appellata istitwiet dawn il-proċeduri permezz tal-prezentata ta' rikors quddiem l-ewwel Qorti fejn ħarrket lis-soċjetà appellanta sabiex tgħid għaliex m'għandiex tiġi kkundannata minn dik il-Qorti sabiex:

“Thallas is-somma ta’ disa’ telef sitt mija u sebgħin Euro u għaxar ċenteżmi [€9,670.10] rappreżentanti d-danni li għalihom għamlet tajjeb s-soċjetà attriċi Atlas Insurance PCC Limited bħala indennizz a favur tal-assikurata tagħha Eros Trading Limited, għal liema ħlas l-imsemmija soċjetà attriċi kienet debitament surrogata fid-drittijiet tal-assigurata tagħha skont ma jirriżulta mill-anness, subrogation form li qiegħed jiġi esebit u markat bħala Dok. A, u dan riżultat ta’ danni imġarrba sussegwenti għal konsenja mibgħuta lejn Catania, Sqallija, ġewwa l-Italja, permezz tat-Trailer bin-numru AC 93729, fejn fil-lejl ta’ bejn il-15 u s-16 ta’ Ottubru 2013, parti mill-istess konsenja nsterqet waqt li kienet taħt il-kustodja u l-kontroll tas-soċjetà konvenuta pro et noe.

Bl-ispejjeż u bl-imgħax legali b’effett mill-lum sad-data tal-effettiv pagament, kontra s-soċjetà konvenuta pro et noe li hija min issa stess inġunta għas-subizzjoni tagħha.”

4. Is-soċjetà appellanta wiegħbet billi eċċepiet is-segwenti: (1) hija ma kinitx il-legittimu kontradittur; (2) ma kinitx responsabbli għall-akkadut peress li dan seħħ fuq bastiment; (3) l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet magħmula mis-soċjetà appellata kienu infondati fil-fatt u fid-dritt; (4) hija tat dak is-servizz mitlub minnha; (5) ir-responsabbiltà tagħha għandha tiġi regolata skont l-Artikoli 17 et seq. tal-Convention for the International Carriage of Goods by Road; (6) il-quantum tad-danni huma kontestati; u dan b’riżerva ta’ eċċezzjonijiet ulterjuri.

5. Iż-żewġ partijiet rispettivi pprezentaw ukoll nota ta’ sottomissjonijiet li din il-Qorti ħadet konjizzjoni tagħhom.

Is-Sentenza Appellata

6. L-ewwel Qorti waslet għas-sentenza appellata wara li għamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet rilevanti għal dan l-appell:

“Ikkunsidrat:

17. *Illi l-kawża tittratta talba għar-risarciment tad-danni wara serqa ta’ parti minn konsenja ta’ żraben (sewwasew erbgħa u erbgħin kaxxa li kien fihom total ta’ elf u sitta u ħamsin par żarbun) minn fuq trailer ġewwa l-port ta’ Catania. Il-konsenja kienet ġiet fdata minn Eros Trading Limited, cioè l-assigurata tal-kumpannija rikorrenti, lil Customs and Freight Agency Limited (l-intimata), sabiex din tittrasportaha minn Malta għal għand il-klijent tagħha ġewwa Ruma, l-Italja. It-talba għad-danni (għall-ammont ta’ €9,670.10) saret kemm kontra l-kumpannija Customs and Freight Agency Limited (‘il quddiem f’din is-sentenza riferuta ukoll bħala “Customs and Freight”) u kif ukoll kontra din tal-aħħar bħala agent tal-kumpannija estera Passalacqua e C s.r.l. (‘il quddiem f’din is-sentenza riferuta ukoll bħala “Passalacqua”).*
18. *Illi l-intimati resqu risposta waħda bejniethom għalkemm mhux l-eċċezzjonijiet kollha jirrigwardaw lilhom it-tnejn. Fis-suċċint l-intimati qajjmu sostanzjalment din id-difiza:*
  - *Li b’mod preliminari, Customs and Freight m’hiġiex il-**legittimu kontradittur***
  - *Li ż-żewġ intimati ma jaħtux għall-akkadut għaliex **l-allegat serq sar fuq il-bastiment** u kwindi għandha tiġi kjamata in kawża l-kumpannija li tiġġestixxi l-bastiment*
  - *Li ż-żewġ intimati **taw servizz kif mitlub u aċċettat** mill-assigurata tar-rikorrenti*
  - *Li r-responsabilità taż-żewġ intimat għandha **tiġi regolata bil-kundizzjonijiet tal-Convention of the International Carriage of Goods by Road** u senjatament Artikoli 17 et. seq.*
  - *Li mingħajr preġudizzju, **il-kwantum tad-danni** huwa kontestat u għandha tingieb il-prova dwar l-allegat danni sofferti*

Eċċezzjoni numru wieħed: Legittimu kontradittur

19. *Illi fuq dan il-punt preliminari, il-linja difensjonali li qabdu l-intimati matul il-kawża, konfermata fin-nota ta' sottomissjonijiet finali tagħhom, hija illi:*
  - *Customs and Freight ma kinitx il-carrier responsabli għat-trasportazzjoni tal-merkanzija*
  - *Customs and Freight kienet biss "forwarding agent" għall-intimata l-oħra Passalacqua, li kienet il-carrier, u kwindi r-responsabilità ta' Customs and Freight waqt fil-punt illi l-merkanzija daħlet fil-Port ta' Malta u tgħabbiet fuq il-bastiment.*
20. *Illi kontra dak ritenut mill-kumpannija rikorrenti fin-nota tagħha, ma jidhirx illi din il-Qorti diversament presjeduta kienet ċaħdet din l-eċċezzjoni preliminari (fn. 24 Fol. 213);*
21. *Illi mill-assjem tal-provi li ngabru quddiemha huwa ċar kristallin għal din il-Qorti illi din l-eċċezzjoni preliminari ma tista' qatt tintlaqa' billi huwa evidenti, anzi evidentissimu, illi l-carrier f'dan il-każ kien proprju Customs and Freight u ħadd iżjed.*
22. *Illi huwa fatt mhux kontestat bejn il-partijiet illi l-merkanzija kellha tingabar mingħand l-esportatur ġewwa Malta sabiex titwassal għad-destinatarju (consignee) ġewwa Tivoli, l-Italja. It-traġitt inizjalment kellu jkun bit-triq għall-port ġewwa Malta, imbagħad bil-baħar għall-port ta' Katanja, għal darb'oħra bil-baħar għall-port ta' Napli u finalment bit-triq għall-indirizz tad-destinatarju ġewwa Tivoli.*
23. *Illi l-kuntratt vinkolanti bejn il-partijiet huwa dak li joħroġ mill-International Consignment Note esebita a fol 40 (b'verżjoni aktar ċara esebita a fol 52). Din il-consignment note (iktar 'l quddiem riferuta ukoll bħala "CMR Note") hija suġġetta għad-disposizzjonijiet tal-Konvenzjoni dwar il-Kuntratt għall-Ġarr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija tal-1956 ('il quddiem riferuta ukoll bħala "Konvenzjoni CMR") li giet ratifikata mill-Gvern Malti u b'effett mill-20 ta' Marzu, 2008 bdiet tagħmel parti mill-liġi Maltija taħt il-Kap. 486 tal-Liġijiet ta' Malta.*
24. *Illi mill-provi rrizulta illi s-"sender" illi jidher fuq is-CMR Note kienet filfatt Eros Trading Limited, l-assigurata tar-rikorrenti, u mhux l-isem indikat bħala "Trend-Set Trading". F'dan ir-rigward **Joseph Hammett**, direttur ta' Eros*

Trading Limited, xehed illi dan l-isem huwa filfatt code name li internament jindika dak is-salesperson li ħa ħsieb dan ix-xogħol. (fn. 25 Fol. 99) L-istess xhud ikkonferma ukoll illi l-merkanzija kienet proprjetà ta' Eros Trading Limited, li l-packing list li tidher taħt l-intestatura ta' "Trend-Set Trading" (fn. 26 Fol. 31) kienet filfatt ippreparata u magħmula minn Eros Trading Limited u li l-kwantitajiet indikati fil-lista kienu ċċekkjati minn ħaddiema ta' Eros Trading Limited. (fn. 27 Fol. 6-8)

25. *Illi skont l-intimat, Customs and Freight kienet forwarding agent ta' Passalacqua u xogħolha kien biss li wara li tramite is-subcontractor tagħha tiġbor il-merkanzija mill-klijent u twassalha għewwa l-port f'Malta għat-tagħbija fuq il-bastiment, tipprovdi ukoll servizzi ta' loġistika sabiex il-merkanzija tingarr minn Passalacqua bħala carrier li din imbagħad tqabbd lil terzi oħra bħal per eżempju terzi li joperaw l-bastimenti għat-traġitti fuq il-baħar (f'dan il-każ, Grimaldi Atlantica S.p.A). Fin-nota finali tagħhom l-intimati jammettu illi fl-industrija tal-Ġarr Stradali Internazzjonali tal-Merkanzija forwarding agent jista' jieħu ukoll ir-rwol ta' carrier iżda jishqu illi ma kienx hekk f'dan il-każ u dan 'l għaliex Customs and Freight kellha biss ir-rwol ta' aġent ta' Passalacqua.*

26. *Illi in sostenn ta' dan l-argument tagħha, fost affarijiet oħra Customs and Freight:*

- *tgħid fin-nota finali tagħha illi "tant kienu jafu rappreżentanti tas-soċjeta' Eros Trading Limited li kien Passalacqua Trasporti li ser ikun qed jagħmel it-trasport neċessarju li kienu huma stess li marru jiltaqgħu ma Passalacqua innifsu fl-uffiċċju tiegħu il-Fgura. Għaldaqstant il-klijent kien infurmat bir-relazzjonijiet kummerċjali li kienu qed jinholqu ma' Passalacqua u kien wara li ngħatat il-konferma anke tal-prezz li Customs and Freight għamlet il-booking neċessarju ta' dan it-trailer" (fn. 28 Fol. 232) Din l-asserzjoni pero ma gietx debitament ippruvata fl-atti tal-kawża.*
- *tgħid illi fis-survey report ta' Gastaldi International s.r.l., Customs and Freight giet indikata bħala l-forwarding agent mentri Passalacqua giet indikata bħala road carrier u Grimaldi-Atlantica S.p.A. di Navigazione giet indikata bħala sea carrier. Bir-rispett pero', għalkemm dan huwa minnu, il-kumpanija in kwistjoni ma kinitx ingaġġata biex tidentifika min huwa carrier u min huwa*

sempliciment aġent u l-unika kompetenza tagħha kienet illi tistabilixxi b'mod forensiku l-kawża tat-telf tal-merkanzija u rendikont ezatt tal-merkanzija li nstabet nieqsa'.

- *tgħid ukoll fin-nota finali tagħha illi "hija prassi komuni li isem il-kumpannija li tkun qed toffri s-servizzi tagħha ikollha isimha fuq il-bill of lading però dan ma jassumix l-oneru ta' carrier għaliex dan huwa responsabilità tat-trasportatur" u li din il-polza tat-tagħbija tikkonferma illi f'dan il-każ "kien hemm combined transport u cioè tal-art u tal-baħar b'Passalacqua bħala road carriers u Grimaldi Atlantica S.p.A. tal-baħar" (fn. 29 Fol. 234). F'dan ir-rigward però għandu jingħad illi l-polza tat-tagħbija in kwistjoni hija estranja għall-kuntratt prinċipali vinkolanti bejn l-assigurata u Customs and Freight li huwa regolat biss bil-Konvenzjoni CMR u xejn iżjed. Jekk xejn, il-polza tat-tagħbija hija prova tat-traġitt li kellu jsir permezz tal-baħar u tal-fatt illi l-merkanzija tgħabbiet fuq il-bastiment pprovdut mill-Carrier (però carrier fil-kuntest tal-ġarr tal-merkanzija fuq il-baħar u mhux fil-kuntest tal-Konvenzjoni CMR) fil-kwantitajiet imsemmija. L-istess polza għalhekk bl-ebda mod ma tikkonsisti f'xi prova illi Grimaldi Atlantica S.p.A. jew Passalacqua huma carriers għall-finijiet tal-Konvenzjoni CMR.*

27. *Illi f'dan ir-rigward fl-Article 2 tal-Konvenzjoni CMR hemm provdut b'mod ċar illi fejn il-vettura (f'dan il-każ, trailer) li qed ġgorr il-merkanzija tingarr permezz tal-baħar għal parti mill-vjaġġ u l-merkanzija ma tiġix mħotta mill-vettura, il-Konvenzjoni CMR tapplika għall-vjaġġ tal-ġarr kollu inkluż it-traġitt fuq il-baħar salv għal dak provdut mill-proviso u fl-article 14:*

"2.1. Where the vehicle containing the goods is carried over part of the journey by sea, rail, inland waterways or air, and, except where the provisions of article 14 are applicable, the goods are not unloaded from the vehicle, this Convention shall nevertheless apply to the whole of the carriage. Provided that to the extent it is proved that any loss, damage or delay in delivery of the goods which occurs during the carriage by the other means of transport was not caused by act or omission of the carrier by road, but by some event which could only have occurred in the course of and by reason of the carriage by that other means of transport, the liability of the carrier by road shall be determined not by this Convention but in the manner in which the liability of the carrier by the other means of transport

would have been determined if a contract for the carriage of the goods alone had been made by the sender with the carrier by the other means of transport in accordance with the conditions prescribed by law for the carriage of goods by that means of transport. If, however, there are no such prescribed conditions, the liability for the carrier by road shall be determined by this Convention.”

28. *Illi imbagħad skont l-Article 3:*

“3. For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts of omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own.”

29. *Illi inoltre skont Article 9.1:*

“9.1. The consignment note shall be a prima facie evidence of the making of the contract of carriage, the conditions of the contract and the receipt of the goods by the carrier.”

30. *Illi kuntrarjament għal dak li jgħidu l-intimati fin-nota finali tagħhom (a fol 232), mhuwiex il-każ illi Customs and Freight indikat lil Passalacqua bħala carrier fuq is-CMR Note. Jirrizulta filfatt preċiżament bil-maqlub u cioè illi l-carrier ġie indikat bħala Customs and Freight, u hadd iżjed.*

31. *Illi sussegwentement tqajjem ukoll l-argument tas-successive carrier. Fil-kontro-eżami tiegħu Kevin Attard, direttur ta' Customs and Freight, xehed kif ġej:*

“Hija kwistjoni ta' terminoloġija. Jekk inti qed tgħid carrier u transporter huma differenti, mela naqbel miegħek. Jekk jiena ngħidlek li carrier huwa l-persuna li qed iġorr l-merkanzija minn post sa post ieħor designat sakemm għandu responsabbiltà tiegħu, iġifieri f'dak il-każ li huwa sa Tivoli, għalfejn hemm żewġ kumpaniji miktubin fuq is-CMR? Hija faċli. Għaliex? Għax hemm l-ewwel persuna li hija Customs and Freight Agency li ġabar ix-xogħol jew fit-trailer jew whatever the case is sal-port. Imbagħad għandek is-second carrier li huwa Passalacqua, iġifieri jien r-responsabbiltà tiegħi hija, u din hi sagro santa hadd ma jista' jinnegaha, mill-ġabra ta' Hal Far sal-port sakemm daħħaltu fil-gate Lab Wharf. Hemmhekk ġie aċċettat u ġiet ittaljat fuq it-trailer ... hawn fuq il-vapur sorry. F'dak il-każ meta mbagħad wasal fid-

destinazzjoni li hija in transit li f'dan il-każ hija wkoll a grey patch, li hija xi haġa ċara, li meta kien qiegħed in transit u dan irriżulta b'responsabbiltà kbira Passalacqua li kien hemm it-trailer miftuħ, u dan irrapporta, tajjeb, mela dan f'dan ir-rigward trid tara min kien ir-responsabbiltà ... ta' min kien ir-responsabbiltà waqt li kien hemm in-nuqqas. Kieku jiena at any point in time, niżel minn Ħal Far, waqaf il-Marsa, fetaħ il-bieb, ħa tlett kaxxi ... erbgħa kaxxi, hemmhekk iva dak huwa r-responsabbiltà ta' Customs and Freight Agency Limited. U jiena inxurjat għal dan l-affarijiet mal-istess kumpannija li qed tirrappreżenta inti."

F'dan ir-rigward ix-xhud però huwa skorrett. Huwa minnu illi fuq is-CMR Note apparti illi Customs and Freight hija indikata bħala Carrier, giet indikata ukoll Passalacqua bħala Successive Carrier imma dan ma jgibx b'daqshekk illi awtomatikament ir-responsabbiltà tal-intimati giet apporzjonata bejniethom skont min għabar ix-xogħol u wasslu sal-port u skont min imbagħad kompli bit-traġitt. F'dan ir-rigward hija l-Konvenzjoni CMR li tirregola r-reponsabbiltà tas-successive carriers. Skont Article 34:

"34. If carriage governed by a single contract is performed by successive road carriers, each of them shall be responsible for the performance of the whole operation, the second carrier and each succeeding carrier becoming a party to the contract of carriage, under the terms of the consignment note, by reason of his acceptance of the goods and the consignment note."

Permezz ta' dan l-artiklu l-Konvenzjoni stabbilit ukolli illi kemm il-main carrier u kif ukoll is-successive carriers jsiru responsabbli indaqs għat-traġitt kollu. Gie kkonfermat ukoll permezz ta' ġurisprudenza riċenti illi successive carrier li jissodisfa r-rekwiziti kollha sabiex jiġi rikonoxxut bħala tali taħt il-Konvenzjoni għandu jiġi hekk rikonoxxut anke jekk il-main carriers jew inkella l-carriers l-oħra ta' qablu jkunu effettivament carriers fuq il-karta ossia jkunu biss contractual carriers u ma jkunux effettivament wettqu il-garr huma. (fn. 30 C&J Veldhuizen Holding B.V. v Beurskens Allround Cargo B.v., S&S 2016/1 (Qorti Suprema tal-Olanda – 11 ta' Settembru 2015))

Naturalment il-carrier li jkun verament responsabbli għal xi danni kkawżati lill-klijent jista' imbagħad jiġi obligat li jħallas u jirriżarċi d-danni li jkunu soffrew carriers oħra li jkunu ġew sfurzati iħallsu l-kumpens taħt l-istess Konvenzjoni.

Huwa però bl-aċċettazzjoni tal-merkanzija u tal-consignment note illi successive road carrier jidhol responsabbli ukoll għall-performance of the whole operation. Article 35.1 imbagħad jipprovdi dwar kif tali aċċettazzjoni għandha tiġi manifestata:

“35.1 A carrier accepting the goods from a previous carrier shall give the latter a dated and signed receipt. He shall enter his name and address on the second copy of the consignment note. Where applicable, he shall enter on the second copy of the consignment note and on the receipt reservations of the kind provided for in article 8, paragraph 2.”

Illi kif sew qalet ir-rikorrenti fin-nota finali tagħha, ma ngabu l-ebda provi ta' xi dokumenti li ġew skambjati bejn il-carriers u għalhekk “ir-responsabilità tal-merkanzija waqt it-traġitt kollu, mill-warehouse minn fejn telaq it-trailer sa Ruma, kienet tas-socjetà intimata proprju” (fn. 31 Fol. 220)

32. *Illi għalhekk din l-ewwel eċċezzjoni preliminari qegħda tiġi miċhuda billi l-kumpannija intimata Customs and Freight Limited proprio hija filfatt l-unika legittimu kontradittur f'din il-kawża.*

Eċċezzjoni numru tnejn: l-allegat serq sar fuq il-bastiment

33. *Illi t-tieni eċċezzjoni mressqa mill-intimati hija fis-sens illi entrambi ma jaħtux għall-akkadut għaliex l-allegat serq sar fuq il-bastiment u kwindi għandha tiġi kjamata in kawża l-kumpanija li tiġġestixxi l-bastiment.*
34. *Illi għal kull bwon fini għandu jingħad illi talba formali għal kjamta fil-kawża tal-kumpanija li tiġġestixxi l-bastiment qatt ma saret f'dawn il-proċeduri u inoltre ix-xhud Joseph Bugeja, rappreżentant ta' Sullivan Travel li jirrappreżenta lil Grimaldi Group jgħid li ma saru ebda proċeduri kontrihom fuq dan l-incident (a fol. 130).*
35. *Illi f'dan ir-rigward jerga' jiġi kkwotat l-Article 2 tal-Konvenzjoni CMR li jirregola x'jiġri meta fir-rigward ta' ġarr ta' merkanzija bit-triq, parti mit-traġitt isir b'mezz ieħor ta' transport bħal pereżempju bil-baħar. F'dan il-każ jekk inter alia l-merkanzija tintilef jew tinsteraq waqt parti mit-traġitt bħal per eżempju fuq il-baħar u diment illi fl-ebda stadju l-merkanzija ma tiġi mħotta mill-vettura, ir-responsabbiltà tal-carrier tiġi regolata mill-Konvenzjoni CMR li kif ġa ingħad skond l-Article 3 tiġi merfugħa kollha kemm hi mill-istess carrier anke għall-azzjonijiet jew omissjonijiet tal-aġenti tiegħu jew ta' persuni li jingagġa. Madanakollu jekk il-carrier jipprova illi t-telf/serq*

tal-merkanzija seħħ mhux minħabba xi att jew omissjoni tiegħu imma b'tort tal-carrier tal-merkanzija fuq il-baħar, allura r-responsabilità tal-carrier ma tibqax regolata bil-Konvenzjoni CMR imma tiġi regolata taħt il-liġi li tirregola l-kuntratt għall-ġarr tal-merkanzija bil-baħar li jkun sar bejn is-sender u l-carrier.

36. *Illi madanakollu mill-provi m'hemmx l-iċken dubbju li kuntrarjament għal dak sostnut fl-eċċezzjoni tal-intimati, is-serqa ma saritx fuq il-bastiment matul it-traġitt bil-baħar imma fil-Port ta' Katanja, meta t-trailer kien diġà laħaq tniżżel fuq l-art.*
37. *Illi mix-xhiedha ta' **Joseph Bugeja**, General Manager tal-kumpanija Sullivan Travel li tirrappreżenta lil Grimaldi Group, mogħtija fit-12 ta' Jannar 2017 irriżulta li meta t-trailer ttella' fuq il-vapur huwa kien issiġġillat u meta t-trailer tniżżel minn fuq il-vapur fil-port ta' Catania ma kienx hemm rimarki jew riservi. Ix-xhud esebixxa provi dokumentari in konferma ta' dan konsistenti f'tally sheet li jikkonferma li t-trailer tela' ssiġġillat (a fol. 133) u email datata 10 ta' Jannar 2017 (fol. 134) li jikkonferma li ma kienx hemm ebda rimarki tad-danni. Fl-istess email hemm miktub "Catania is an open port therefore trailer, upon discharging will be positioned in free area without any sort of custody."*
38. *Illi dwar is-serqa nnifisha, mill-provi rriżulta illi waqt li t-trailer li kien qed iġorr il-merkanzija kien ġewwa l-port ta' Catania fil-lejl ta' bejn l-14 u l-15 Ottubru 2013 saret serqa ta' numru ta' oġġetti li kienu jinstabu go fih. Din is-serqa induna biha xufier tal-kumpanija Passalacqua (li ma kienx però ix-xufier li kellu r-responsabilità ta' dan it-trailer) li b'kumbinazzjoni innota li kien sar sgass peress li s-siġilli fuq it-trailer kienu miftuħin. Din il-persuna għamlet rapport f'dan is-sens lir-rappreżentanti ta' Passalacqua li min-naħa tagħhom irrapportaw l-akkadut lill-Customs and Freight. Sussegwentement, sar survey report minn Gastaldi International S.r.l. fil-presenza ta' ħaddiema ta' Passalacqua li mhux biss reġa' stabilixxa l-akkadut imma anke ddetermina l-kwantità u l-valur tal-merkanzija li ma nstabitx, ossia li kienet insterqet. (fn. 32 Fol. 19 et.seq.)*
39. *Illi jirriżulta ben pruvat allura illi s-serqa ma saritx fuq il-bastiment u għalhekk din **it-tieni eċċezzjoni għalhekk qed tiġi miċħuda**.*

Eċċezzjoni numru erbgħa: servizz mogħti kif mitlub u aċċettat

40. *Illu r-raba' eċċezzjoni hija fis-sens illi z-żewġ intimati taw servizz kif mitlub u aċċettat mill-assigurata tar-rikorrenti. Din l-eċċezzjoni però, anke jekk b'xi mod kellha tiġi ppruvata (li ma ġietx), min-natura tagħha ma xxejjinx it-talba tar-rikorrenti u ma tispustjax ir-responsabilità tad-danni minn fuq il-carrier għal fuq il-klijent. Għaldaqstant din l-eċċezzjoni qegħda tiġi miċħuda.*

Eċċezzjoni numru ħamsa: ir-responsabilità tal-intimati għandha tiġi regolata bil-Konvenzjoni CMR, senjatament l-artikolu 17 et. seq.

41. *Illu dwar din il-ħames eċċezzjoni, kif diġà ngħad, hija l-kumpannija intimata Customs and Freight waħedha, bħala carrier, illi hija responsabbli inkluż għall-azzjonijiet jew omissjonijiet tal-aġenti tiegħu jew ta' persuni li jingaqgga. Inolte fir-rigward tar-risarciment tad-danni, Article 17.1 jipprovdi kif ġej:*

“17.2. The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant given otherwise than as the result of a wrongful act or neglect on the part of the carrier, by inherent vice of the goods or through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent.

3. The carrier shall not be relieved of liability by reason of the defective condition of the vehicle used by him in order to perform the carriage, or by reason of the wrongful act or neglect of the person from whom he may have hired the vehicle or of the agents or servants of the latter.

4. Subject to article 18, paragraphs 2 to 5, the carrier shall be relieved of liability when the loss or damage arises from the special risks inherent in one more of the following circumstances:

(a) use of open unsheeted vehicles, when use has been expressly agreed and specified in the consignment note;

(b) the lack of, or defective condition of packing in the case of good which, by their nature, are liable to wastage or to be damaged when not packed or when not properly packed;

(c) handling, loading, stowage or unloading of the goods by the sender, the consignee or person acting on behalf of the sender or the consignee;

- (d) the nature of certain kinds of goods which particularly exposes them to total or partial loss or to damage, especially through breakage, rust, decay, desiccation, leakage, normal wastage, or the action of moth or vermin;
- (e) insufficiency or inadequacy of marks or numbers on the packages;
- (f) the carriage of livestock.”

43. *Illi għalkemm mhux ċara, b'din il-ħames eċċezzjoni l-intimati donnhom qegħdin jinvokaw xi waħda mil-limitazzjonijiet fuq imsemmija. Mill-provi ma jirrizulta però l-ebda ċirkostanza minn dawk imsemmija fl-Artikolu 17.4 u din il-Qorti m'għandhiex ikollha l-kompitu li toqgħod tipprova taqta' x'riedu jfissru eżattament b'din l-eċċezzjoni l-kumpanniji intimati iżjed u iżjed meta dawn lanqas biss iċċarawha, meta kellhom l-opportunità jagħmlu hekk matul il-kawża u fin-nota finali tagħhom.*
44. *Illi kif sew qalet ir-rikorrenti fin-nota finali tagħha, fir-rigward tal-punt illi skont l-Article 17.2 il-carrier jinħeles mir-responsabilità legali għar-risarciment tad-danni jekk dawn iseħħu “through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent”, il-ġurisprudenza lokali (fosthom fis-sentenza kwotata **Prokuratur Legali Madeleine Firman noe vs Concorde International Freight Forwarders Limited et** (QPA:694:2002:TM, deċiża 30 ta' Marzu 2006)) u kif ukoll ġuristi barranin jaqblu illi l-carrier jrid jieħu l-mezzi kollha sabiex jevita kull ħsara jew serq u li dan iġorr piż tqil għaliex jrid jipprova b'mod konkret kif id-danni ġew ikkawżati f'tali ċirkustanzi straordinarji u kif kien impossibbli għalih illi jimpedihom.*
45. *Illi fil-kawża fl-ismijiet **Bernard E. Sullivan pro et noe vs Emanuel Grech pro et noe** (QPA:677:86:DS, deċiża 2 ta' Frar 2001) il-każ kien ukoll jittratta serq waqt li kien qed isir it-trasport f'pajjiż esteru. F'din is-sentenza l-Qorti ikkwotat b'mod estiż ir-rapport tal-perit ġudizzjarju Dr Tonio Mallia (illum Imħallef) fejn jgħid hekk:*

“11. Lanqas ma jista' jingħad li serq minn terza persuna hija ħaġa mhux fil-kontroll tad-debitur. Il-kuntratt in kwistjoni kien regolat mis-CMR Convention, cioè, il-Convention on the Contract for International Carriage of Goods by Road u, skont l-Artikolu 17.2 ta' din il-Konvenzjoni, t-trasportatur ma jkunx responsabbli għan-nuqqas jekk dan jgħri “through circumstances

which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent.” Kif iġhid l-awtur Malcolm Clarke fil-ktieb tiegħu “International Carriage of Goods by Road: CMR”, paġna 78, “What the carrier must show is more akin to the plea of impossibility of performance of contract which involves an event which renders the contract not merely more onerous but completely impossible of performance. Writers on the CMR are agreed that the event must be one which literally could not be avoided by the carrier.” F’dan il-każ ma jirriżultax li kienu jeżistu ċirkostanzi, indipendenti mill-volontà tad-debitur, li jagħmlu l-obbligazzjoni “impossible of performance”. It-trailer wehmel Reggio tort tad-ditta konvenuta u kieku din u/jew l-agenti occorrendo, kwistjoni interna bejnu u d-ditta konvenuta iżda, fil-konfront tad-ditta attriċi, d-ditta konvenuta m’onoratx il-kuntratt u, kwindi, hi responsabbli. Hu risaput li t-tort tat-terz li jkun imqabba mid-debitur tal-obbligazzjoni huwa tort tal-istess debitur, għax it-terz jeżonera lid-debitur meta jkun indipendenti mill-obbligazzjoni u mhux mqabba minn jew aġent tad-debitur [ara “Farrugia vs Attard noe”, deċiża mill-Onorabbli Qorti tal-Appell Sede Inferjuri) fit-28 ta’ April 1998].”

46. *Illi fil-każ in eżami t-trailer minn fejn insterqu l-oġġetti tal-kumpannija assigurata Eros Trading Limited insterqu waqt li dan kien ipparkjat ġewwa l-port ta’ Katanja li huwa miftuħ. Is-serqa ġiet innotata b’kumbinazzjoni minn xufier ieħor ta’ Passalacqua. Effettivament it-trailer tħalla waħdu ipparkjat bil-lejl ġewwa area li hija aċċessibbli għal kulhadd. Dan seta’ kien faċilment evitat anke għaliex il-kumpannija Passalacqua kellha enclosure ġewwa Katanja u mil-provi ma ħariġx għalfajn f’dan il-każ din il-faċilità ma intużatx.*
47. *Illi l-Qorti taqbel mas-sottomissjonijiet magħmula mir-rikorrenti fin-nota finali tagħha fejn din irrimarkat illi ma ttiehdux il-prekawzjonijiet neċessarji mill-kumpannija intimata sabiex jiġi evitat is-serq u lanqas ma ġew osserati best practices jew linji gwida bħal dawk maħruġa fl-1981 mill-Federazzjoni Internazzjonali tat-Trasportaturi fuq it-Triq (FIATA). It-trailer tħalla waħdu għal xi ħin, ma kienx ipparkjat ġewwa post b’livell minimu ta’ sigurtà bħal ngħidu aħna xi warehouse jew garaxx u ma kienx armat b’anti-theft device. Huwa ċar illi l-intimata ma ħaditx il-prekawzjonijiet minimi neċessarji sabiex ma jsirx l-iskandali u din il-Qorti tikkunsidra li l-istess ma tistax tibbenefika minn eżenzjoni ta’ responsabilità għaliex jirriżulta li kien hemm elementi ta’ negliġenza da parti tagħha jew tal-persuni inkarigati minnha.*

48. *Illli finalment fuq dan il-punt, fi kwalunkwe każ skont Article 17.3 tal-Konvenzjoni:*

“17.3 The carrier shall not be relieved of liability ... by reason of the wrongful act or neglect of the person from whom he may have hired the vehicle or of the agents or servants of the latter.”

49. *Illli għalhekk in kwantu qegħda tinvoka xi waħda mil-limitazzjonijiet elenkati fl-Art. 17.2 et seq. tal-Konvenzjoni, **din il-ħames eċċezzjoni qegħda tiġi miċħuda.***

Eċċezzjoni numru sitta: kontestazzjoni tal-kwantum tad-danni

50. *Illli għar-rigward ta’ din is-sitt eċċezzjoni, l-intimati ikkontestaw il-kwantum tad-danni u talbu lir-rikorrenti iġġib prova dwar l-allegat danni sofferti.*
51. *Illli skont is-survey report ta’ Gastaldi International S.r.l. li sar fil-presenza ta’ ħaddiema ta’ Passalacqua, wara li sar esercizzju dettaljat ġie ddeterminat li l-kwantità tal-merkanzija li ma nstabilitx ossia li kienet insterqet kienet dik ta’ erbgħa u erbgħin kaxxa kontenenti elf u sitta u ħamsin par żarbun għall-valur totali ta’ **Eur 8,589.60** (fn. 33 Fol. 82). Dan il-valur ġie stabbilit abbażi tal-fattura numru YL34/3 maħruġa mill-kumpanija assicurata lill-kumpanija Taljana li xtrat il-merkanzija (fn. 34 Fol. 85).*
52. *Illli fin-nota finali tagħhom l-intimati jishqu illi din is-somma qegħda tiġi kkontestata għaliex “kien biss wara l-incident li Customs and Freight ġiet mogħtija dokumenti kemm tiswa l-merkanzija”.*
53. *Illli skont Article 23 tal-Konvenzjoni CMR:*

“23.1. When, under the provisions of this Convention, a carrier is liable for compensation in respect of total or partial loss of goods, such compensation shall be calculated by reference to the value of the goods at the place and time at which they were accepted for carriage.”

2. The value of the goods shall be fixed according to the commodity exchange price or, if there is no such price, according to the current market price or, if there is no commodity exchange price or current market price, by reference to normal value of goods of the same kind and quality.

...

4. In addition, the carriage charges, Customs duties and other charges incurred in respect of the carriage of the goods shall be refunded in full in case of total loss and proportion to the loss sustained in case of partial loss, but no further damage shall be payable.”

54. *Illi inoltre skont Article 24:*

“24. The sender may, against payment of a surcharge to be agreed upon, declare in the consignment note a value for the goods exceeding the limit laid down in article 23, paragraph 3, and in that case the amount of the declared value shall be substituted for that limit.”

55. *Illi mis-CMR Note ma jidhirx li l-valur tal-merkanzija kienet ġiet imniżżla u mill-provi ma jidhirx li jeżisti xi commodity exchange price jew xi current market price għall-merkanzija in kwistjoni. Lanqas ma nġiebet xi prova tan-normal value of goods of the same kind and quality. L-intimati jilmentaw, kemm per via di eccezione u kif ukoll fin-nota finali tagħhom illi l-ammont mitlub huwa eċċessiv. Però huma ma jgħidux għalfajn dan l-ammont huwa esagerat u lanqas ma ressqu provi f’dan ir-rigward. Fin-nuqqas ta’ dan, il-Qorti għalhekk tgħaddi biex tqis il-valur tal-merkanzija fuq l-invoice (cioé **Eur 8,589.60**) bħala l-valur tal-merkanzija “at the place and time at which they were accepted for carriage.” Din il-prassi tidher li ġiet ukoll aċċettata f’diversi pajjiżi firmatarji tal-Konvenzjoni.*

56. *Illi fir-rigward pero tas-survey fees ta’ €1,080.50 (bil-VAT inkluz) ir-rikorrenti ma ġabet l-ebda prova illi hija ħallset dan l-ammont. Is-subrogation form (a fol 2) tindika biss l-ammont ta’ €8,589.60 (ossia l-valur tal-merkanzija misruqa) bħala l-ammont li r-rikorrenti ħallset lill-assigurata tagħha u lanqas ma ġiet esebita xi fattura jew riċevuta fir-rigward tas-survey fees. L-unika darba li jissemma l-ammont tas-survey fees huwa fil-fatt fl-ittra mibgħuta mir-rikorrenti lil Customs and Freight li tinsab a fol 39 tal-proċess. Inoltre huwa ferm dibattibbli kemm “survey fees” jistgħu jitqiesu bħala “other charges incurred in respect of the carriage of goods” fil-kuntest tal-Article 23.4 tal-Konvenzjoni CMR. Il-Qorti ma tħossx però li f’dan l-istadju għandha tiżvolgi iżjed fuq dan il-punt ġaladarba kif ingħad xorta waħda ma nġabux provi suffiċjenti li jiġġustifikaw t-talba għar-risarciment tal-ammont imsemmi.*

57. *Illu għalhekk din is-sitt eċċezzjoni qegħda tintlaqa' in parte u d-danni risarcibbli għandhom jiġu limitati għall-valur ta' Eur 8,589.60.*

Eċċezzjoni numru tlieta: infondati fil-fatt u fid-dritt

58. *Illu t-tielet eċċezzjoni tal-intimati hija waħda ġenerika fejn qed tirrispingi l-pretensjonijiet tar-rikorrenti bħala infondati fil-fatt u fid-dritt. Il-Qorti ma tara l-ebda utilità f'eċċezzjoni bħal din għaladarba l-intimati ressqu diversi eċċezzjonijiet oħra speċifiċi u dettaljati intizi li jxejjnu t-talbiet tar-rikorrenti. Għalhekk il-Qorti qegħda tiċhad din l-eċċezzjoni."*

L-Appell

7. Is-soċjetà appellanta pprezentat ir-rikors tal-appell tagħha fid-29 ta' Novembru, 2019, fejn talbet lil din il-Qorti sabiex jogħgobha tħassar u tirrevoka s-sentenza tal-ewwel Qorti billi tiċhad it-talbiet tas-soċjetà appellata, filwaqt li tilqa' l-eċċezzjonijiet kollha tagħha, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra s-soċjetà appellata.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

8. Din il-Qorti ser tgħaddi sabiex tikkunsidra l-aggravji mressqa mis-soċjetà appellanta fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet magħmula mill-ewwel Qorti fis-sentenza appellata.

L-ewwel aggravju: l-ewwel Qorti naqset milli tistabbilixxi l-pożizzjoni tas-soċjetà appellanta bħala agent

It-tieni aggravju: id-definizzjoni ta' 'Carrier'

It-tielet aggravju: responsabbilità għall-merkanzija

9. L-ewwel tliet aggravji ser jiġu ttrattati flimkien stante li l-osservazzjonijiet u l-konsiderazzjonijiet li ser tgħaddi biex tagħmel din il-Qorti, jolqtu kull wieħed minnhom.

10. Meta tispjega l-ewwel aggravju tagħha, is-soċjetà appellanta tissottometti li n-nuqqas tal-ewwel Qorti wassal għal deċiżjoni ingusta fil-konfront tagħha, u dan kien jitlob li din il-Qorti tagħmel eċċezzjoni għall-prinċipju stabbilit li Qorti tal-Appell ma tiddesturbax id-diskrezzjoni tal-ewwel Qorti. Hawnhekk hija tagħmel riferiment għall-gurisprudenza tal-Qrati tagħna in sostenn tal-argument tagħha. Tispjega li l-ewwel Qorti naqset milli tistabbilixxi l-pożizzjoni tas-soċjetà appellanta bħala aġent ta' Passalacqua. Is-soċjetà appellanta tagħmel riferiment għal dak li xehed id-direttur tagħha Kevin Attard fl-20 ta' Ġunju, 2016, kif ukoll għall-formola tal-*claim* li kienet ġiet ipprezentata lis-soċjetà appellata fejn hija kienet ġiet indikata bħala "*Shipping Agents*". L-istess kien jixhed is-*survey report* imħejji minn Gastaldi International S.r.l., fejn is-soċjetà appellanta kienet ġiet indikata bħala *Forwarding Agent*, filwaqt li t-*trailers* kienu jidhru bħala proprjetà ta' Passalacqua, saħansitra mill-pjanċi tar-reġistrazzjoni li kienu Taljani. Is-soċjetà appellanta tissottometti li dan kollu ma kienx ġie kkunsidrat mill-ewwel Qorti.

11. Jista' jingħad li t-tieni aggravju tas-soċjetà appellanta jkompli mal-ewwel aggravju, għaliex jirrigwarda d-definizzjoni ta' '*Carrier*' u r-responsabbilitajiet u l-obbligi tiegħu fil-konfront tas-sid tal-merkanzija u tal-aġent intermedjarju. Is-

soċjetà appellanta hawnhekk tirrikonoxxi li l-appell tagħha huwa msejjes fuq din id-definizzjoni li tinstab fl-Artikolu 3 tal-CMR, li saħansitra giet citata diversi drabi mill-ewwel Qorti. Is-soċjetà appellanta tissottometti li dan l-artikolu ma jistax jiġi applikat fil-konfront tagħha għaliex fil-każ odjern hija kienet qiegħda taġixxi bħala aġent. Is-soċjetà appellanta tispjega li l-aġent ma jiħux f'idu l-garr tal-merkanzija, iżda minflok jinkariga prinċipal għal dan il-għan. Għalhekk it-trailer li fuqu tingarr il-merkanzija jkun jgħajjat lill-kumpannija li tagħmel il-garr, li fil-każ odjern kienet proprju Passalacqua. Dan ukoll kien jirrizulta mill-polza ta' assikurazzjoni tas-soċjetà konvenuta fejn hija kienet biss koperta fejn kien jidhol *local handling*. Meta mbagħad il-merkanzija titgħabba fuq *trailer* ta' *carrier*, hija l-polza ta' assikurazzjoni ta' dak il-*carrier* li tkopri l-eventwalitajiet li jinqalgħu matul il-vjaġġ miegħu.

12. Anki t-tielet aggravju huwa marbut mal-ewwel żewġ aggravji. Hawnhekk is-soċjetà appellanta tirrileva li anki jekk din il-Qorti ssib li hija għandha tiġi kkunsidrata bħala '*carrier*', hija ma tistax tinzamm responsabbli għal dak in-nuqqas li seħħ minn kumpanija oħra. L-appellanta tissottometti li Eros qatt ma ġibditilha l-attenzjoni għall-fatt li hija ma kinitx kuntenta bis-servizz li kienet qed tingħata minn Passalacqua u mit-*trailer* offrut lilhom. Il-*managing director* ta' Eros saħansitra kkonferma li kien ċert li s-sigilli kienu twaħħlu. Is-soċjetà appellanta tkompli tgħid li l-kontenut tal-*email* mibgħuta minn Eros tramite Valerie Vella Hammett lil Kevin Attard u lil Yvette Grech, kienet tikkonferma li dik il-kumpannija kienet taf li kienet Passalacqua li kienet qiegħda għorr il-merkanzija.

13. L-ewwel Qorti ddeċidiet il-kwistjoni ta' jekk is-soċjetà appellanta kinitx 'carrier' jew 'forwarding agent' hekk kif trattat l-ewwel eċċezzjoni tagħha li hija ma kinitx il-leġittimu kontradittur. Meħudin inkonsiderazzjoni l-osservazzjonijiet magħmula mill-ewwel Qorti, din il-Qorti tgħid li s-soċjetà appellanta m'għandhiex raġun meta tissottometti fl-ewwel aggravju tagħha li l-Qorti ma evalwatx dak li allegatament qiegħda tgħid li hija kienet biss aġent ta' Passalacqua. L-ewwel Qorti mingħajr tlaqliq ta' xejn ippronuncjat ruħha fuq din il-kwistjoni u sa mill-bidu ddikjarat li mill-provi kollha miġbura quddiemha kien ċar tassew għaliha li t-trasportatur fil-każ odjern kienet is-soċjetà appellanta. Għalhekk iddikjarat li l-ewwel eċċezzjoni tagħha li hija ma kinitx il-leġittimu kontradittur, ma setgħetx tintlaqa'.

14. L-ewwel Qorti rrilevat li ma kienx kontestat il-fatt li l-merkanzija inkwistjoni kellha tingabar mingħand Eros hawn Malta stess sabiex titwassal fid-destinazzjoni ġewwa Tivoli, l-Italja. Osservat li l-kuntratt vinkolanti bejn il-partijiet kien dak li jirriżulta mis-*CMR Note* regolata permezz tad-disposizzjonijiet tal-Konvenzjoni dwar il-Kuntratt għall-Ġarr Stradali Internazzjonali ta' Merkanzija tal-1956, ratifikata mill-Gvern Malti, u b'effett mill-20 ta' Marzu, 2008, saret tagħmel parti mil-liġi Maltija permezz tal-Kap. 486 tal-Liġijiet ta' Malta.

15. Filwaqt li din il-Qorti, bħall-ewwel Qorti, tikkunsidra li l-provi ma jhallux dubju li t-trasportatur fil-każ odjern kienet proprju s-soċjetà appellanta, tgħid li dan jirriżulta b'mod inekwivoku mis-*CMR Note* li fuqha straħet l-ewwel Qorti, stante li sewwa għarfet li l-kuntratt vinkolanti bejn il-partijiet kien joħroġ minn

hemmhekk. Harsa sew lejn dan id-dokument, li kopja tiegħu kif debitament iffirmata bejn iż-żewġ partijiet tinstab a *fol.* 52, turi li s-soċjetà appellanta hija indikata bħala “*Carrier*” u l-firma tar-rappreżentant tagħha tinsab aktar ’il isfel fl-istess dokument fuq in-naħa tal-lemin, filwaqt li Passalacqua hija mnizzla taħt il-kliem “*successive carriers*”, u ‘Trend – Set Trading’, li skont dak li xehed Joseph Hammett, *managing director* tas-soċjetà Eros, hija biss *code name* li tintuża minn din is-soċjetà sabiex hija min-naħa tagħha tkun taf minn kien il-bejjiegħ li ħa ħsieb il-merkanzija¹, hija indikata bħala “*sender*” u hemmhekk ukoll hemm il-firma tar-rappreżentant fin-naħa ta’ isfel fuq ix-xellug tad-dokument.

16. L-ewwel Qorti osservat li min-naħa tagħha s-soċjetà appellanta kienet qiegħda ssostni li hija kienet biss il-*forwarding agent* ta’ Passalacqua. Qalet li skont l-istess soċjetà appellanta, xogħolha kien li permezz tas-*subcontractor* tagħha tiġbor il-merkanzija u twassalha fil-port għat-tgħabbija fuq il-bastiment. Inkluż ma’ dan kien hemm provvista ta’ servizzi ta’ logistika sabiex il-merkanzija tingarr minn Passalacqua bħala trasportatur, li min-naħa tagħha tqabba lil terzi bħalma kienu l-operaturi tal-bastiment għat-traġitt fuq il-baħar. L-ewwel Qorti osservat li s-soċjetà appellanta fin-nota finali tagħha, ammettiet li fl-industrija tal-ġarr stradali internazzjonali tal-merkanzija, il-*forwarding agent* jista’ jieħu wkoll ir-rwol ta’ trasportatur, iżda l-ewwel Qorti osservat ukoll li l-istess soċjetà appellanta qalet li ma kienx hekk fil-każ odjern. L-ewwel Qorti eżaminat it-tliet punti li qajmet is-soċjetà appellanta in sostenn tal-argument tagħha u waslet għas-segwenti konkluzjonijiet: (a) għal dak li

---

¹ Xhieda seduta tat-03.12.15, a *fol.* 98-99.

jirrigwarda d-dikjarazzjoni tas-soċjetà appellanta li r-rappreżentanti ta' Eros kienu marru jiltaqgħu ma' Passalacqua nnifsu fil-Fgura qabel ma sar il-*booking* tat-*trailer*, tosserva li dan ma kienx ġie ppruvat, u l-istess jirrizulta lil din il-Qorti; (b) fir-rigward tas-sottomissjoni li fis-*survey report* ta' Gastaldi International s.r.l., is-soċjetà appellanta kienet ġiet indikata bħala l-*forwarding agent*, filwaqt illi Passalacqua kienet ġiet indikata bħala *road carrier* u Grimaldi-Atlantica S.p.A. di Navigazione bħala *sea carrier*, ma kienx kompitu ta' Gastaldi International s.r.l. li tidentifika minn kien it-trasportatur u min kien l-aġent. Din il-Qorti żżid tgħid li peress li l-iskop ta' dan id-dokument kien wieħed ta' verifika minn terzi tal-allegat nuqqas fil-merkanzija, ma jistax jittieħed bħala l-aħjar prova tar-relazzjoni bejn il-partijiet involuti fit-tragitt ta' dik il-merkanzija; (ċ) dwar ir-riferiment għall-kontenut tal-polza tat-tagħbija, sewwa tosserva l-ewwel Qorti li din kienet estranea għall-kuntratt prinċipali vinkolanti bejn Eros u s-soċjetà appellanta, li kien regolat biss permezz tal-Konvenzjoni CMR, liema dokument din il-Qorti tgħid sawwar ir-relazzjoni bejn is-soċjetà assikurata u s-soċjetà appellanta, filwaqt li l-polza tat-tagħbija tista' biss tiġi kkunsidrata bħala evidenza tal-fatt li l-merkanzija kienet tgħabbiet fuq il-bastiment pprovdut mit-trasportatur.

17. Fid-dawl ta' dan kollu din il-Qorti tgħid li l-ewwel Qorti kienet korretta meta għaddiet sabiex filwaqt li ċitat is-subartikolu 2.1 tal-Konvenzjoni CMR, għarfet li dan is-subartikolu jagħmel ċar li l-imsemmija Konvenzjoni CMR kienet tapplika fir-rigward tal-vjaġġ sħiħ, fejn l-istess vettura ġgorr il-merkanzija wkoll għall-parti mill-vjaġġ fuq il-baħar. Sewwa wkoll għamlet meta ċitat ukoll l-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni CMR li jipprovdi li t-trasportatur ikun

responsabbli għal dawk l-atti jew ommissjonijiet tal-aġenti jew persuni oħra impjegati jew inkarigati minnu, u anki l-Artikolu 9.1 tal-istess Konvenzjoni CMR li din il-Qorti tgħid jagħraf li s-CMR huwa prova *prima facie* tal-kuntratt ta' trasport.

18. L-ewwel Qorti kkonstatat li kuntrarjament għal dak li sostniet is-soċjetà appellanta fin-nota finali tagħha, kienet proprju hija li għet indikata bħala t-trasportatur fuq is-CMR Note. Hawnhekk din il-Qorti żżid tgħid li fid-dawl ta' dak li jipprovdi l-Artikolu 9.1 tal-Konvenzjoni CMR, huwa diffiċli ferm jew mhux impossibbli għas-soċjetà appellanta li tpoġġi fid-dubju l-kontenut ta' dan id-dokument. Meta s-soċjetà appellanta tispjega t-tieni aggravju tagħha, tishaq għal darb'oħra li fil-każ odjern hija kienet biss aġent u mhux trasportatur kif ikkontemplat fl-Artikolu 3 tal-Konvenzjoni CMR. Tittenta ssostni l-argument tagħha billi tgħid li t-trakkijiet sabiex tingarr il-merkanzija ta' Eros kienu tat-trasportatur, jġigifieri ta' Passalacqua, iżda mhux tagħha. Il-Qorti tirrileva li Kevin Attard, *managing director* tal-istess soċjetà appellanta, xehed li s-soċjetà appellanta kienet għarret il-merkanzija minn Häl Far sa Xatt il-Laboratorju, iżda minn hemm 'il quddiem it-trailer ma baqax fil-pussess tas-soċjetà appellanta u għadda għand Passalacqua. Dan huwa l-argument li s-soċjetà appellanta kienet ressqet quddiem l-ewwel Qorti r *successive carrier*.

19. Kevin Attard, *managing director* tas-soċjetà appellanta, waqt ix-xhieda² tiegħu kien inkonsistenti għall-aħħar meta spjega l-pożizzjoni ta' din is-soċjetà fil-konfront ta' Passalacqua. F'hin minnhom saħansitra nnega li s-soċjetà

---

² Seduta tat-18.10.2018, a fol. 191.

appellanta kienet aġenta ta' Passalacqua meta qal "*rapprezentanti mhux aġenti*", iżda filwaqt li spjega x'kienet id-differenza f'termini ta' hlas, l-ebda prova ulterjuri ma tressqet bħala evidenza ta' dak li x-xhud kien qed isostni. Aktar tard fix-xhieda tiegħu, Kevin Attard jagħti l-interpretazzjoni konfuza tiegħu għat-termini "*carrier*" u "*successive carrier*" fis-*CMR Note*, u saħansitra jdaħħal terminu ieħor "*transporter*", sabiex ifiehem li r-responsabbiltà tas-soċjetà appellanta kienet biss sal-port f'Malta, filwaqt "*...għandek is-second carrier li huwa Passalacqua...*". Din il-Qorti tgħid li dan kollu mhux rifless fis-*CMR Note* u ma jirrizulta minn imkien fil-Konvenzjoni CMR, li fil-każ odjern ir-responsabbiltà tas-soċjetà appellanta kellha tieqaf fil-port ta' Malta.

20. L-ewwel Qorti kkunsidrat ukoll dan l-argument tas-soċjetà appellanta dwar *successive carrier*, u hawn sabet li ma kinitx korretta, kif ukoll ma kinitx korretta x-xhieda tad-direttur tagħha Kevin Attard. Tajjeb osservat li għalkemm Passalacqua kienet giet indikata bħala *successive carrier* fuq is-*CMR Note*, dan ma kienx ifisser li r-responsabbiltà kienet giet apporzjonata bejniethom. L-ewwel Qorti għarfet sew dak li jipprovdi għalih l-Artikolu 34 tal-Konvenzjoni CMR, li jstabilixxi li l-*main carrier* u s-*successive carrier* huma responsabbli indaqs għat-tragitt sħiħ. B'hekk tgħid din il-Qorti, is-soċjetà appellanta ma setgħetx taħrab mir-responsabbiltà tagħha għall-akkadut, għaliex din saħansitra kienet testendi sal-punt li l-merkanzija tasal għand min kellu jirċeviha skont is-*CMR Note*. Iżda l-ewwel Qorti ma waqfitx hemm fl-indaġini tagħha ta' responsabbiltà u marret pass oltre, billi għarfet li t-trasportatur li jkun verament responsabbli għad-danni kkawżati, jista' jiġi obligat li jhallas dawk id-danni li jkunu għamli tajjeb għalihom trasportaturi

oħrajn. Din il-Qorti tgħid li l-osservazzjoni tal-ewwel Qorti hija rilevanti fir-rigward ta' dak li ssostni s-soċjetà appellanta fir-rikors tal-appell tagħha, meta tirrileva li tant kemm kien minnu li hija tilfet ir-responsabbiltà għall-merkanzija hekk kif din ma baqgħetx fil-pussess tagħha, il-polza ta' assikurazzjoni tagħha ma kinitx tkopri dak li jiġri sussegwentement. Għalhekk l-ewwel Qorti hawn sewwa ddeċidiet li fid-dawl ta' dak li kien jipprovdi s-subartikolu 35.1 tal-Konvenzjoni CMR u fin-nuqqas ta' prova dokumentarja li l-merkanzija għaddiet mingħand trasportatur għal għand ieħor, ir-responsabbiltà tat-traġitt kollu kien tas-soċjetà appellanta.

21. Kif tajjeb tgħid is-soċjetà appellanta fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha quddiem l-ewwel Qorti, sabiex jiġi evitat kull malintiz, hemm bżonn ta' kjaressa fin-negozjati u dan mhux biss bil-fomm iżda wkoll permezz tad-dokumenti li għandhom ikunu xhieda ċara tal-intenzjoni tal-partijiet. Ċertament fil-każ odjern dak li xehed Kevin Attard mhux rifless fis-*CMR Note*, kif kellu jkun sabiex il-pattijiet ikunu ċari bejn is-soċjetà appellanta u Eros. B'hekk għalxejn is-soċjetà appellanta illum qiegħda targumenta mod ieħor, saħansitra b'riferiment għall-fatt li t-*trailer* li fuqu nġarret il-merkanzija kien proprjetà ta' Passalacqua u dan kif kienu jixhdu l-pjanċi ta' reġistrazzjoni tiegħu, li kienu Taljani. Lanqas ma jista' jitqies rilevanti dak li ssostni fuqu s-soċjetà appellanta li Eros kienet konsapevoli tal-fatt saħansitra qabel ma nbeda l-vjaġġ, li kienet Passalacqua li kienet qiegħda għorr il-merkanzija u anki rrikonoxxiet li l-vjaġġ kien responsabbiltà tal-istess kumpannija. Din il-Qorti tikkunsidra li għaladarba r-relazzjoni ġuridika ssawret bejn Eros u s-soċjetà appellanta u fin-nuqqas tal-aċċettazzjoni tal-merkanzija skont kif jirrikedji s-

subartikolu 35.1 tal-Konvenzjoni CMR, għandha tkun is-soċjetà appellanta li għorr ir-responsabbiltà wkoll tas-“*successive carriers*”.

22. Din il-Qorti tikkondividi d-deċiżjoni tal-ewwel Qorti u wara li qieset l-osservazzjonijiet u l-konsiderazzjonijiet li wassluha għal tali deċiżjoni, tikkunsidra li hija waħda għusta u ma ssib l-ebda raġuni għaliex għandha tiddisturba l-apprezzament tal-provi magħmul minnha.

23. B’hekk din il-Qorti ssib l-ewwel tliet aggravji mhux ġustifikati u qiegħda tiċhadhom.

Ir-raba’ aggravju: is-soċjetà appellanta ħadet il-prekawzjonijiet kollha

24. Is-soċjetà appellanta qiegħda tikkontendi li hija kienet ħadet il-prekawzjonijiet kollha skont l-*standards* stabbiliti mill-Konvenzjoni CMR.

25. L-ewwel Qorti sabet li s-soċjetà appellanta ma kinitx ħadet il-prekawzjonijiet kollha neċessarji sabiex jiġi evitat is-serq u anki ma kinux ġew osservati *best practices* jew linji gwida bħal dawk li nħarġu fis-sena 1981 mill-Federazzjoni Internazzjonali tat-Trasportaturi fuq it-Triq (FIATA). Osservat li t-*trailer* kien tħalla waħdu barra, f’post aċċessibbli għal kulhadd, u lanqas ma kellu *anti-theft device*. Fid-dawl ta’ din in-negliġenza da parti tagħha jew ta’ dawk il-persuni inkarigati minnha, u meħud inkonsiderazzjoni is-subartikolu 17.3 tal-Konvenzjoni CMR, l-ewwel Qorti sabet li s-soċjetà appellanta ma setgħetx teħles mir-responsabbiltà saħansitra wkoll billi tinvoka is-subartikolu 17.2 tal-istess Konvenzjoni.

26. Id-deċiżjoni tal-ewwel Qorti hija waħda tajba u din il-Qorti żżid tgħid li s-soċjetà appellanta ma ressqitx provi konvinċenti biżżejjed, saħansitra l-ebda prova, sabiex jiġi kkunsidrat li hija għandha tiġi ezonerata mir-responsabbiltà għal għemilha jew għall-għemil ta' dawk il-persuni li hija stess inkarigat sabiex iwettqu t-traġitt.

27. Għal din ir-raġuni, il-Qorti ssib ir-raba' aggravju tas-soċjetà appellanta mhux ġustifikat u tiċċdu wkoll.

Il-ħames aggravju: l-ammont pretiż mhux ġustifikat

28. Is-soċjetà appellanta qiegħda tressaq dan l-aħħar aggravju tagħha sabiex tikkontesta s-somma li l-ewwel Qorti sabet li hija għandha tħallas lis-soċjetà appellata. Tispjega li hija fl-ebda ħin ma kienet ingħatat fattura li kienet tindika l-valur tal-merkanzija li kienet ġiet inkarigata ggorr, u dan sakemm seħhet is-serqa inkwistjoni. Is-soċjetà appellanta hawnhekk tagħmel riferiment għad-dikjarazzjoni magħmula minn Kevin Attard fix-xhieda tiegħu f'dan ir-rigward, filwaqt li tikkontendi li għaladarba l-merkanzija kienet ġiet impurtata minn pajjiż terz, kien ikun ċar mid-dokumenti tad-dwana u l-fatturi liema kien il-valur proprju ta' tali merkanzija. Tosserva li l-*claim form* magħmula mis-soċjetà appellata kienet favur Eros, meta is-*CMR Note* kienet tindika lil Trends-Set Trading bħala esportatur tal-merkanzija.

29. L-ewwel Qorti osservat li l-valur fuq is-*survey report* mhejji minn Gastaldi International S.r.l. wara eżerċizzju dettaljat, kien ta' €8,589.60 li

nħadem skont fattura numru YL34/€, li kienet inħarget minn Eros lill-kumpannija Taljana li kienet xtrat il-merkanzija. Filwaqt li għamlet riferiment għal dak li jiddisponi l-Artikolu 23 tal-Konvenzjoni CMR u qalet li l-valur tal-merkanzija ma kienx ġie indikat fis-*CMR Note* u lanqas ma kien jirrizulta mill-provi xi *“commodity exchange price”* jew xi *“current market price”* għall-merkanzija jew prova tan-*“normal value of goods of the same kind and quality”*, qalet li s-soċjetà appellanta min-naħa tagħha ma spjegatx għaliex kienet qiegħda tqis l-ammont bħala wieħed eżagerat u ma ressqet l-ebda provi fir-rigward. B'hekk l-ewwel Qorti aċċettat l-ammont bħala l-valur tal-merkanzija *“at the place and time at which they were accepted for carriage”*, kif ukoll tgħid li kienet il-prassi aċċettata f'diversi pajjizi firmatarji tal-Konvenzjoni.

30. Din il-Qorti bħall-ewwel Qorti tagħraf li ġaladarba s-soċjetà appellanta naqqset milli tindika u turi permezz tal-provi fejn hija ma kinitx qiegħda taqbel u anki fin-nuqqas ta' prova ulterjuri dwar il-valur tal-merkanzija skont is-subartikolu 23.2 tal-Konvenzjoni CMR, għandhom jiġu applikati d-dispożizzjonijiet tas-subartikolu 23.1, u l-valur tal-merkanzija għandu jkun dak li jirrizulta fil-lok u fil-ħin li ġiet aċċettata għall-ġarr. Is-soċjetà appellanta tissottometti li hija ma kinitx ingħatat fattura fir-rigward tal-merkanzija li hija kienet ġiet inkarigata ġgorr, iżda din il-Qorti tinnota li l-istess soċjetà appellanta min-naħa tagħha ma wrietx li hija kienet għamlet xi talba għal din il-fattura u li saħansitra nsistiet li din tingħata lilha qabel ma jibda t-traġitt. Jidher li huwa biss waqt dawn il-proċeduri li hija qiegħda tilmenta min-nuqqas ta' dan id-dokument. Tgħid ukoll li ġaladarba l-merkanzija kienet waslet Malta

minn pajjiż ieħor, kellhom jiġu esebiti d-dokumenti tad-dwana u l-fatturi minn fejn seta' joħroġ aktar ċar dak reklamat, iżda l-Qorti tosserva li l-ebda talba ma saret min-naħa tagħha għall-preżentata ta' dawn id-dokumenti u lanqas ma tressaq xi xhud sabiex jagħmel dan. L-aħħar sottomissjoni tas-soċjetà appellanta ġiet ittratata aktar 'il fuq f'din is-sentenza, u għalhekk din il-Qorti ma tarax għalfejn għandha terġa' tikkunsidra għaliex il-*claim form* ħarget fuq Eros u mhux fuq id-ditta Trends-Set Trading.

31. Għalhekk din il-Qorti ssib li anki dan l-aħħar aggravju tas-soċjetà appellanta mhux ġustifikat, u qiegħda tiċħdu.

Decide

Għar-raġunijiet premissi l-Qorti tiddeċiedi dwar l-appell tas-soċjetà appellanta billi tiċħdu u tikkonferma d-deċiżjoni appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż tal-ewwel istanza jibqgħu kif deċiżi, u dawk tal-appell odjern jitħallsu mis-soċjetà appellanta.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Rosemarie Calleja
Deputat Registratur**